

دیدگاه

شماره: ۷۹۹

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۴/۱۹

موضوع: تناقض رشد بالای نقدینگی در سطح کلان و کمبود نقدینگی بنگاه‌ها در اقتصاد ایران

نویسنده: دکتر سحر بشیری

توضیح اجمالی:

متوسط رشد سالانه نقدینگی طی دوره ۹۴-۱۳۸۰ معادل ۲۷٫۸ درصد و نسبت نقدینگی به تولید ناخالص داخلی اسمی اقتصاد ایران طی دوره ۹۵-۱۳۹۰ به ترتیب ۶۵، ۶۸٫۵، ۷۲٫۴، ۹۱٫۴ و ۱۲۵٫۶ درصد بوده است (نسبت مذکور برای نه ماهه سال ۱۳۹۵ محاسبه شده است). علیرغم رشدهای بالای نقدینگی و روند صعودی نسبت مذکور، کمبود نقدینگی از جمله مشکلات جدی بخش‌های تولیدی است. در این راستا نوشتار حاضر بدنبال پاسخگویی به این سوال است که چگونه علیرغم حجم بالای نقدینگی، بنگاه‌های اقتصادی با کمبود منابع مالی مواجهند؟ یکی از دلایل این موضوع با بررسی ترازنامه تلفیقی بانک‌ها و موسسات اعتباری قابل توضیح است. ترازنامه تلفیقی بهمن ۱۳۹۵ نشان می‌دهد ترکیب منابع بانک‌ها شامل سپرده‌های بخش خصوصی (۵۸ درصد)، وام‌ها و سپرده‌های ارزی (۹ درصد) و بدهی به بانک مرکزی (۶ درصد) و ترکیب دارایی بانک‌ها شامل تسهیلات به بخش غیردولتی (۴۴ درصد)، سایر دارایی‌ها (۳۰ درصد)، دارایی‌های خارجی (۱۱ درصد)، بدهی بخش دولتی (۷ درصد) و سپرده نزد بانک مرکزی (۶ درصد) است.

بررسی روند نسبت «بدهی بخش غیردولتی به سپرده‌های بخش غیر دولتی» نشانگر روند نزولی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ است بگونه‌ایکه از ۹۶٫۸ درصد در ابتدای دوره به ۷۶٫۱ درصد در انتهای دوره کاهش یافته است. برای توضیح بیشتر به‌عنوان نمونه باید عنوان داشت در سال ۱۳۹۱ حدود ۵۲ درصد بدهی بانک‌ها از محل «سپرده‌های بخش غیردولتی» تامین شده ولی حدود ۵۱ درصد از دارایی بانک‌ها به‌صورت «تسهیلات به بخش غیردولتی» پرداخت شده، در حالیکه در سال ۱۳۹۵ معادل ۵۸ درصد بدهی بانک‌ها از محل «سپرده‌های بخش غیردولتی» تامین شده ولی تنها ۴۴ درصد از دارایی بانک‌ها به‌صورت «تسهیلات به بخش غیردولتی» پرداخت شده‌اند.

نمودار ۱. نسبت بدهی بخش غیردولتی به سپرده‌های بخش غیر دولتی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱

سال	نسبت بدهی بخش غیردولتی به سپرده‌های بخش غیر دولتی (%)
۱۳۹۱	96.8
۱۳۹۲	89.2
۱۳۹۳	84.4
۱۳۹۴	75.1
۱۳۹۵	76.1

مآخذ: محاسبه شده براساس آمارهای بانک مرکزی

یافته‌های کلیدی:

سهم اقلام «بدهی بخش غیردولتی» و «سایر دارایی‌ها» (در طرف دارایی بانک‌ها) طی دوره ۹۵-۱۳۹۰ به ترتیب از ۵۴ و ۱۸ درصد در پایان سال ۱۳۹۰ به ۴۴ و ۳۰ درصد در پایان سال ۱۳۹۵ رسیده است. این امر نشان می‌دهد سهم بدهی بخش غیردولتی در حال کاهش می‌باشد و از سوی دیگر جزء سایر دارایی‌ها (که قدرت نقدشوندگی پایینی دارد) در حال افزایش می‌باشد.

روند نزولی «نسبت بدهی بخش غیردولتی به سپرده‌های بخش غیردولتی» طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ نشانگر کاهش توان اعتباردهی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش غیردولتی است (که یکی از دلایل آن تغییر ترکیب سپرده‌ها از بلندمدت به کوتاه‌مدت می‌باشد).

براساس آنچه عنوان شد روند نزولی نسبت بدهی بخش غیردولتی به سپرده‌های بخش غیردولتی و افزایش سهم سایر دارایی‌ها طی سالهای اخیر نقش موثری در کاهش قدرت تسهیلات‌دهی به بخش غیردولتی از جمله بنگاههای اقتصادی داشته است. براین اساس ترکیب دارایی‌های نظام بانکی نیاز به اصلاحات اساسی دارد و می‌بایست بانک مرکزی با هدف تضمین ثبات در نظام مالی، محدودیت‌هایی (شامل نوع و ترکیب دارایی‌هایی که بانک‌ها می‌توانند نگهداری کنند تا قدرت وام‌دهی آنها کاهش نیابد) را بر نهادهای مالی بویژه بانک‌ها اعمال کند.